

Секція: Тенденції теоретичних та аналітичних зрушень у відтворенні національної та екологічної економічних систем

УДК 351.746.1

Мартин Ольга Максимівна

доцент кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Живко Зінаїда Богданівна

професор, завідувач кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ГУМАНІСТИЧНА ПАРАДИГМА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ СКЛАДОВИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ (НА ПРИКЛАДІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕКОНОМІЧНОЇ, ПОЖЕЖНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ)

Україна і світ на початку ХХІ століття – початку нової глобальної трансформації, у результаті якої виникнуть нові соціально-економічні відносини, моделі розвитку, інститути, більш досконалі системи управління більш складними соціосистемами. Безпека є однією з важливих умов існування держави і суспільства на будь-якому етапі розвитку, необхідність забезпечення якої обумовлена внутрішніми і зовнішніми загрозами.

В сучасній науковій літературі і на практиці поняття «безпека» виходить за межі національних економік, в науковий обіг вводиться поняття «міжнародна безпека» (мегарівень), аналізується взаємозв'язок цих понять із національною безпекою (макрорівень), регіональною безпекою (мезорівень), безпекою підприємства (мікрорівень), індивідуальною безпекою (нанорівень).

Сьогодні гуманізація безпеки та процесу її забезпечення передбачає, що особливого значення набуває питання безпеки людини. Гуманізація системи безпекотворення передбачає, що в основі концепції безпеки, її структури та механізмів повинно бути нове ноосферне світобачення, нове уявлення про життєво важливі інтереси та базові цінності, її місце у світовому суспільстві [3, с.12]. Гуманізація безпеки – це процес створення в суспільстві відповідних гуманітарних ціннісних концептів, метою якого є підвищення рівня захищеності різних категорій населення, а також оточуючого середовища і техносфери від різноманітних небезпек за рахунок посилення інституційних, освітньо-виховних і організаційно-управлінських чинників особистої і колективної поведінки. Суб'єктом гуманізації є людина.

Фундаментальною основою національної безпеки є економічна безпека, під якою розуміють стан економічного механізму, якому відповідає певний стан економічної системи та держави, що забезпечує зовнішню незалежність, внутрішню стабільність та динамічний розвиток економіки, захист економічних і життєвих інтересів країни та соціальний захист громадян. Економічна безпека визначає інші види національної безпеки, зокрема пожежну і екологічну. Під пожежною безпекою ми розуміємо «складну багатфакторну категорію, яка

характеризує стан захищеності людини, суспільства, національного багатства та довкілля від пожеж, що, по-перше, відображає здатність протистояти дестабілізуючій дії різноманітних чинників, що створюють реальну загрозу виникнення пожеж, а по-друге, гарантується механізмом забезпечення пожежної безпеки» [2, с. 294]. Екологічна безпека проявляється через взаємодію природи, техносфери та людини (соціосфери) і пов'язана з явищами та процесами природного і техногенного походження.

Зв'язок екологічної та пожежної безпеки проявляється через екологічні наслідки пожеж, зокрема забруднення навколишнього середовища продуктами горіння, засобами пожежогасіння та пошкодженими матеріалами, посилення парникового ефекту, руйнування озонового шару, втрати атмосферою кисню, теплове забруднення тощо. Яскравим прикладом перетину площин взаємодії екологічної та пожежної безпеки є пожежа на Грибовицькому сміттєзвалищі у Львівській області, в результаті якої загинули люди і яка стала екологічною загрозою для 700 тисяч жителів міста Львова та мешканців навколишніх сіл [4]. Зв'язок між економічною і пожежною безпекою підтверджує проведений нами кореляційний аналіз: між зміною кількості людей, які загинули і травмовані в результаті пожеж, та зміною рівня життя і рівня національного виробництва спостерігається обернена залежність. Цілком закономірно, що існує безпосередня зацікавленість у зниженні вірогідності виникнення пожеж і зменшенні шкоди від них. Відповідно гуманістичний підхід у пожежній безпеці передбачає «дотримання гуманістичних принципів профілактики і тактики гасіння пожеж, які спрямовані на мінімізацію матеріальних збитків, загибелі і травмування людей» [1, с. 92].

Сьогодні формування нової гуманістичної теорії та практики забезпечення національної безпеки передбачає врахування всіх взаємозв'язків між окремими видами національної безпеки; посилення рівня інтелектуального забезпечення безпеки людини, суспільства і економічної системи в цілому; орієнтацію на формування інноваційного способу мислення, на якому повинна базуватися організація забезпечення національної безпеки, її складових та взаємозв'язку між ними. Забезпечення захисту людини, суспільства та навколишнього середовища потребує, з одного боку, системних наукових досліджень, а іншого – науково обґрунтованого державного регулювання розвитку національної економіки в цілому і на цій основі – збільшення фінансування екологічної сфери та сфери пожежної безпеки з урахуванням досвіду розвинутих країн.

Список використаної літератури

1. Зарецкий А.Д. Пожары – глобальная социально-экономическая проблема современности / А.Д. Зарецкий. – Краснодар: Изд-во КСЭИ, 2011. – 242 с.
2. Мартин О.М. Пожежна безпека – складова національної безпеки: її суть та зв'язок з економічною безпекою / О.М. Мартин // Науковий вісник НЛТУ України. – Львів: РВР НЛТУ України, вип. 23.1. – 2013. – С. 291-300.
3. Шеришев Л. И. Безопасность: государственные и общественные устои / Л. И. Шеришев // Безопасность. – 1994. – № 4 (20). – С. 12-13.
4. <http://wz.lviv.ua/ukraine/172976-u-palaiuche-smittiezvalyshche-na-lvivshchyni-provalylysia-3-liudei>.